

БЕЙДИК О.О., д.геогр.н., професор
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

АДАПТИВНИЙ ТУРИЗМ: ПРЕДМЕТ-ОБ'ЄКТНА СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, МОДЕЛІ, ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ

Різноманітні теоретико-практичні аспекти становлення та розвитку адаптивного (маломобільного, безбар'єрного) туризму розглянуто в ряді публікацій як вітчизняних [1–4], так і зарубіжних вчених.

За даними Міністерства соціальної політики, в Україні постійно зростає чисельність осіб з інвалідністю (у 2013 р. їх кількість склала 2,8 млн. осіб або 6,1% населення країни). Зважаючи на недосконалість системи медичного обслуговування, зростання чисельності ДТП, бойові дії на сході країни, ці показники постійно зростають, а отже, зростає потреба в організації спеціалізованих заходів щодо соціальної та фізичної реабілітації населення та воїнів, які перебувають (або перебували) в зоні проведення антитерористичної операції. На 2016 р. 132 тис. учасників АТО демобілізовані (з них 80% потребують реабілітації) і 45 тис. буде демобілізовано найближчим часом.

Адаптивний туризм – складова суспільного туристського руху, новий вид адаптивної рухової реакції, фізичної реабілітації, оздоровлення та соціальної інтеграції людей з обмеженими фізичними можливостями; чинник соціальної реабілітації як для відносно здорових людей похилого віку, так і для осіб з інвалідністю.

Об'єкт дослідження – ресурсно-рекреаційне поле розвитку маломобільного (безбар'єрного) туризму, предмет дослідження – різноманітні аспекти функціонування адаптивного туризму, а саме його геопросторова організація, структура, класифікація, районування, еволюція і динаміка.

Зважаючи на діалектичність суспільних та наукових процесів, термінологічна база інвалідного туризму з плином часу модифікується, набуває нових понять або позбавляється старих. Це стосується і структурно-логічної моделі, яка віддзеркалює відповідні суспільні прошарки, які входять до адаптивного туризму (рис. 1, 2).

Уявлення про «поліфонію» та диверсифікацію методологічної тканини адаптивного туризму дає рис. 3, який висвітлює 5 основних підходів, основні теорії, концепції та методи аналізу адаптивного туризму. Зважаючи на те, що «методологічне поле» є елементом більш складної структурно-логічної моделі, реалізовано спробу «вмонтувати» його до системи суспільних потреб та стратегічних пріоритетів розвитку адаптивного туризму (рис. 4). Головним меседжем цієї моделі є декларація ідеї поступового перетворення маломобільних верств населення з песимістичним життєвим сценарієм в адаптивних туристів – осіб похилого віку та з ознаками інвалідності, яким притаманний оптимістичний життєвий сценарій.

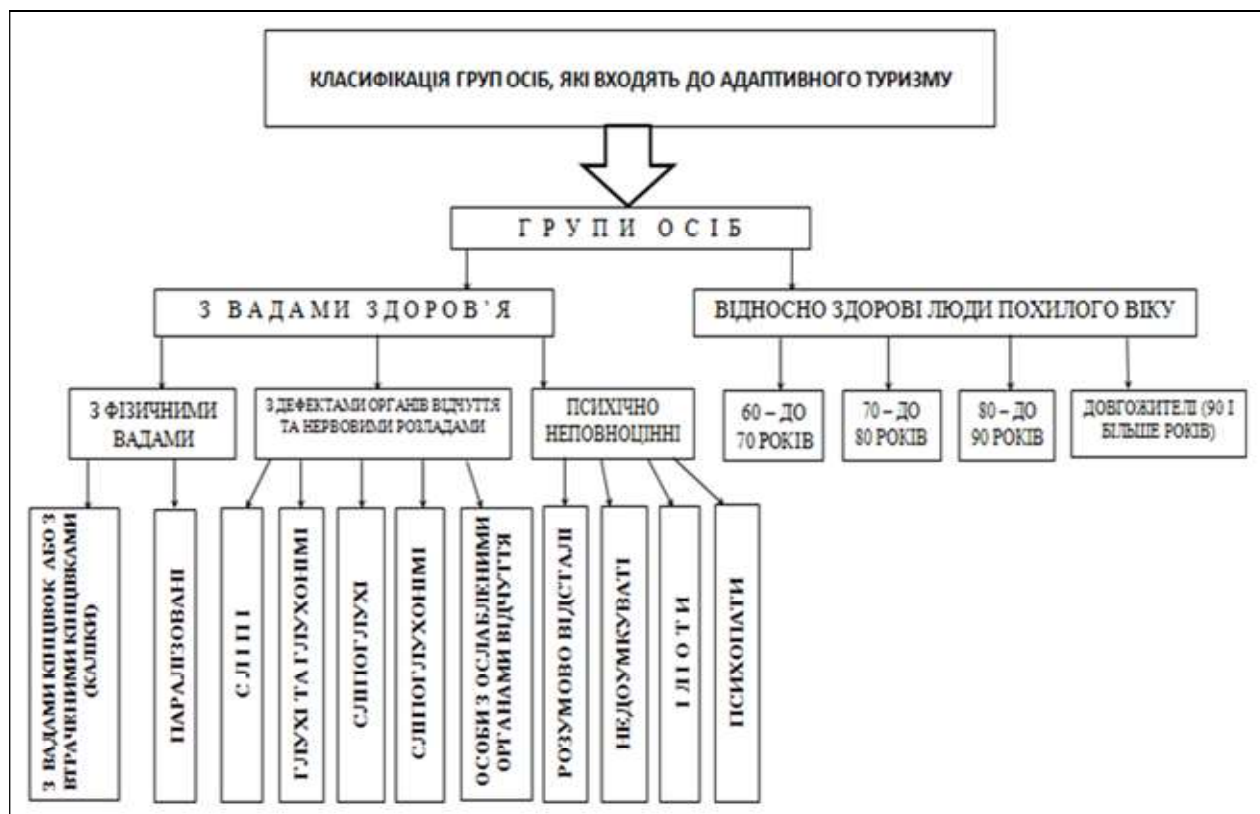

Рис. 1. Структура контингенту потенційних адаптивних туристів [4]

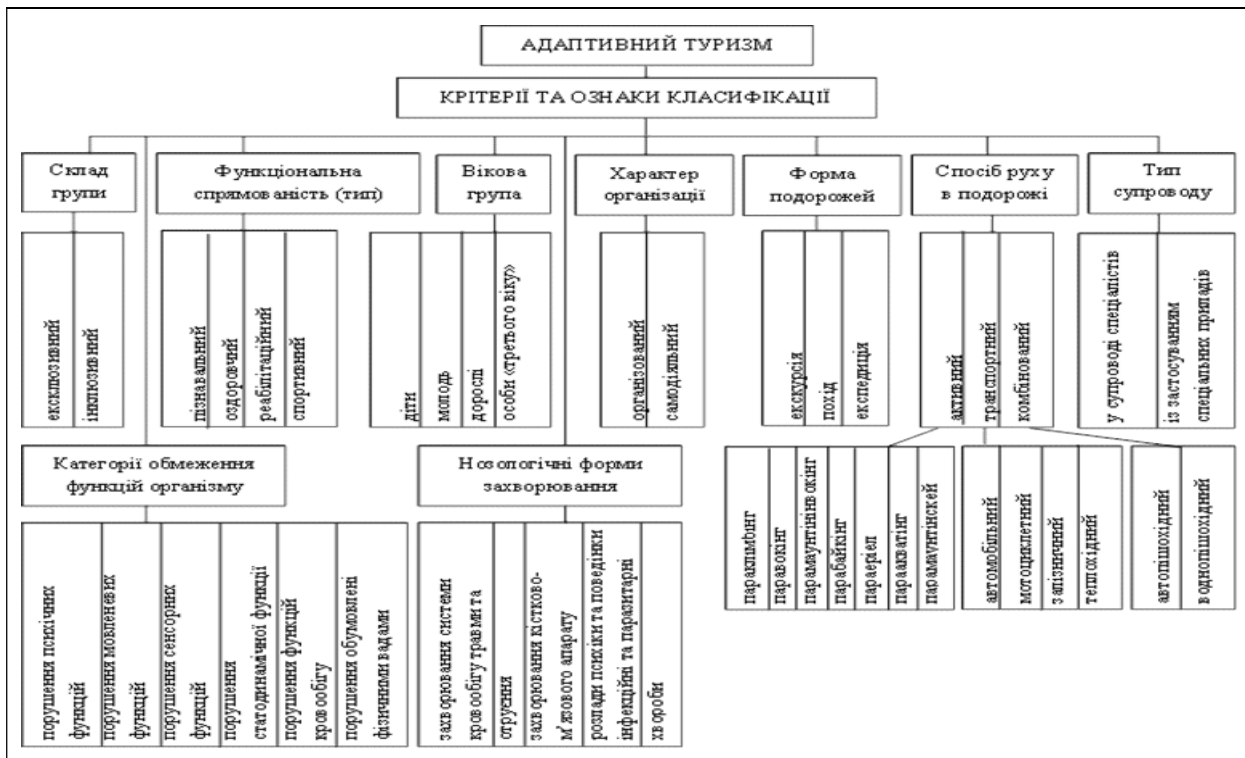

Рис. 2. Класифікація адаптивного туризму [4]

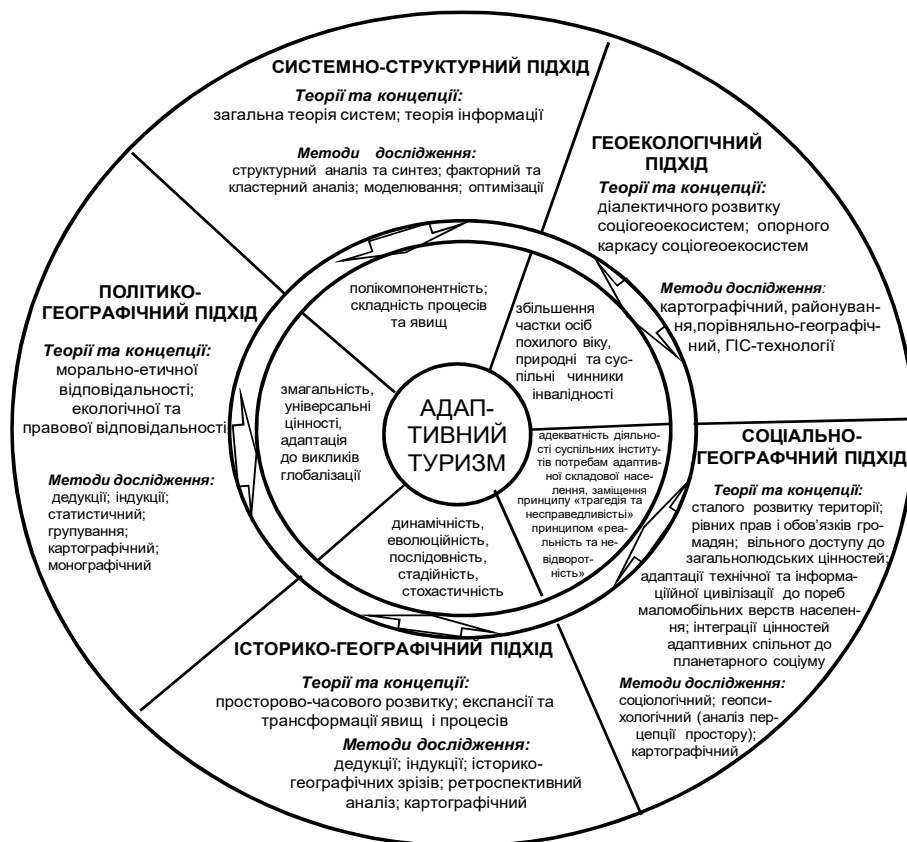

Рис. 3. Науково-методологічні підходи до суспільно-географічного дослідження адаптивного туризму

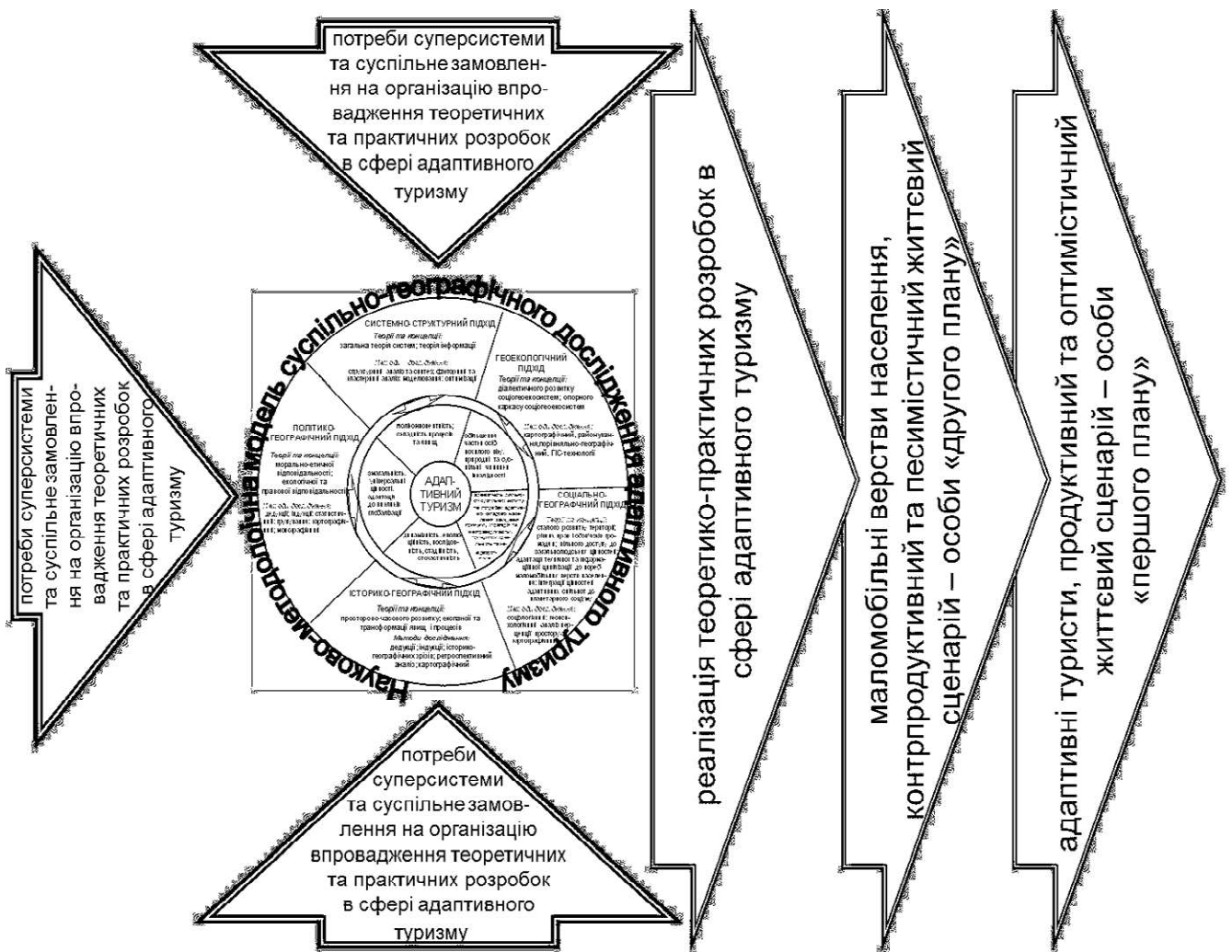

Рис. 4. Структура «методологічного поля» та стратегічні пріоритети розвитку адаптивного туризму

Виявлення та аналіз перспективних та діючих туристсько-екскурсійних маршрутів для маломобільної групи населення на територіях НПП України виступили підґрунтям щодо створення відповідної картографічної моделі (рис. 5). На сьогодні практично в кожному НПП України діють пішохідні, водні, велосипедні та кінні маршрути, хоча їх кількість вкрай недостатня.

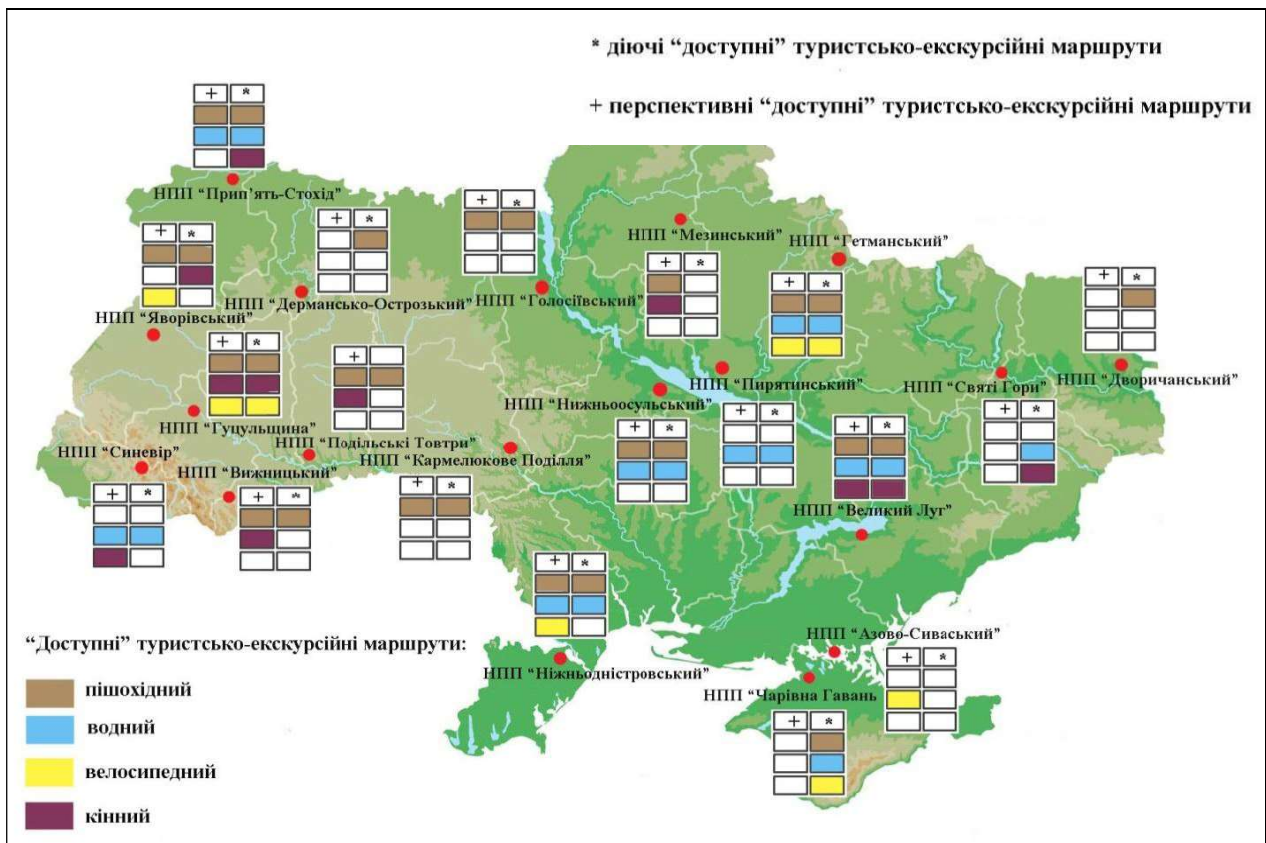

Рис. 5. Перспективні та діючі туристсько-екскурсійні маршрути для маломобільної групи населення на територіях НПП України [4]

Висновки:

- обґрунтовано та систематизовано науково-методологічні підходи до суспільно-географічного дослідження адаптивного туризму;
- розроблені принципові наочно-уявні розгалужені моделі «Науково-методологічні підходи до суспільно-географічного дослідження адаптивного туризму» та «Структура «методологічного поля» та стратегічні пріоритети розвитку адаптивного туризму»;
- побудовано ряд картографічних та структурно-логічних моделей, які виступають як проміжним результатом дослідження адаптивного туризму, так і важелем подальшої діагностики цього суспільного процесу;

Список використаних джерел:

1. Бейдик О.О. Адаптивний туризм: класифікація та науково-методологічні підходи до суспільно-географічного дослідження / О.О. Бейдик, А.Л. Мельничук, О.І. Топалова // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : зб. наук. праць. – Херсон : ПП Вишемирский, 2015. – С. 29–39.
2. Бейдик О.О. Діагностика адаптивного туризму / О.О. Бейдик, А.Л. Мельничук, А.В. Орещенко // Часопис картографії : зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 12. – С. 90–104.
3. Бейдик О.О. Класифікація та нові типи адаптивного туризму / О.О. Бейдик, О.І. Топалова // Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 жовтня 2014 р., м. Черкаси). – Черкаси : Брама-Україна, 2014. – С. 8–13.
4. Топалова О.І. Суспільно-географічні передумови та перспективи розвитку адаптивного туризму в Україні : автореф. дис. ... канд. геогр. наук; спец. : 11.00.02 – економічна та соціальна географія / Олеся Іллівна Топалова – К., 2016. – 175 с.